

16

16

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ

Αριθ. Έρωτ. ΠΕΛ. IV 91/1970

^{A/}
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

✱

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

10-15/1/1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις).... Σώβριον...
(παλαιότερον ὄνομα: Σματι.), Ἐπαρχίας Ἠλείας,
Νομοῦ... Ἠλείας
2. Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἐξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ἄνδρεω
Ζαρκουδάκη ἐπάγγελμα Διδάκτορος...
Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις... Σώβριον - Γαστοῦνω
Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... ἑξέτερες (1)
3. Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον... Σκουτέρης Διονύσιος
...
ἡλικία... 40 ἐτῶν γραμματικαὶ γνώσεις... Διηροτικού
... τοῦτος καταγωγῆς Σώβριον

Β) Διετέτακται... ΑΚΑΔΗΜΙΑ... ΔΟΗΝΩΝ

Α'. α'. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

- 1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιοχαὶ προωρίζοντο διὰ σποράν καὶ ποῖαι διὰ
βοσκήν ποιμνίων; ... τὸ πλείοντα διὰ βοσκῶν
ποιμνίων -
- Ἐπὶ τῇ ἐκτάσει αὐτῶν χωρίσται ἡ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; ... ἐν μέρει
- 2) Εἰς ποίους ἀνῆκον ὡς ἰδιοκτησίαι; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς· β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους)· γ) εἰς Κοινότητας· δ) εἰς μονὰς κλπ. ... εἰς γαιο-
κτήμονας
- 3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του, διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; ... Ναι

β'. 1) Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μόνον εἰς τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εἰς ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; ... εἰς... γεωργίαν καὶ...

..... Κτηνοτροφίαν

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ἀσχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εἰς τὴν γεωργίαν ; ... Ναί

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποῖοι εἰργάζοντο εἰς αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μὲ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; ... ἐργάζονται

ἀμφοτέρωθεν... εἰς ὅτε καὶ ὁμο-
κλήρους... οἰκογενεῖα

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.) ... ἐργάται Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

.....

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα) ; ... 40 δρχ.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάζονται ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τραγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ἤσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομισθοῦ εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; ... Ναί

ἐκ... Ζακύνθου... Κεφαλληνίας, ἄνδρες
καὶ γυναῖκες, εἰς... εἶδος... εἰς... 20 δρχ.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐὰν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; ... Ναί... ἐκ... Ζακύνθου

καὶ... Ἡπείρου

6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου τοῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... ὅπου αὐτοὶ

.....

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς : ὡς ἐργάται ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πρματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; ... ὅχι

.....

δ'. 1) Πώς ἐλιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καῦσιν: α) τῆς καλαμῖας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος;

..*ζ. κ. ὁ. κ. κ. κ. - σ. κ. τ. κ. κ. κ. -*.....

2) Πότε ἐγίνε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; ...*η. ε. ρ. ι. ... τ. ρ. ... 1926 ... π. ε. ρ. ι. κ. κ.*.....

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; ...*ε. κ. ... π. α. λ. α. ι.*.....

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.). Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος; Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγένετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; ...*κ. α. σ. ... α. ε. κ. α. ... κ. ο. κ. ε. ρ. α. ... κ. α. ι.*

ἄροτρον διότι εἰς ἅπαντα ... ε. ρ.

Α. μα. ρ. ι. α. δ. α. σ. ... κ. α. ι. α. κ. ο. υ. ν. ι. α......

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄρότρου με τὰς ἀντιστοίχους ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου.

1..... 4..... 7..... 10.....

2..... 5..... 8.....

3..... 6..... 9.....

2) Τρακτέρ (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρήσει;) ...*Α. π. ο. ... τ. ρ. ... 1936.*

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ...*Α. π. ο. ... τ. ρ. ... 1955.*

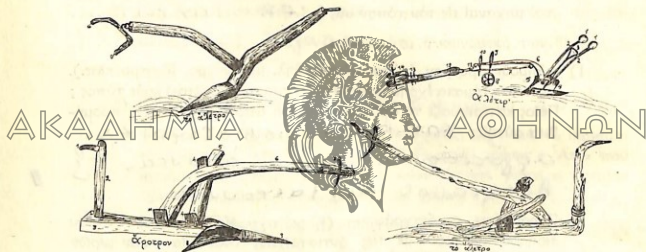
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν).....

5) Μηχανή ἀλωνισμοῦ ..Α.Κ.Ο....1930.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατεσκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρονΑ.Κ.Ν....Ε.Ε.Ν.Υ.Τ.Ο......

ΧΡ.Β.Ι.Σ....Κ.Α.Τ.Ε.Λ.Ο.Υ.Σ.Α.Ι.Α....Α.Ο....ΧΡ.Ο.Ν.Ι.Α......

- 2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα ;

- 3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον⁽¹⁾ καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφόρων μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

1.6.11.

2.7.12.

3.8.13.

4.9.14.

5.10.15.

(1) Ἐὰν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Ἐὰν ὑπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμῳσιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς
διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιῶν ; δηλ. τῶν
χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. – Ἰχνογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν
εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

.....
.....
.....

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου;.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΠΑΙΣΤΩΝ

- 6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ σιδήρου;

.....
.....
.....

- 7) Ἐργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἀρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφάι κλπ.).....

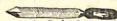
.....
.....

πριόνι

ἄριδα

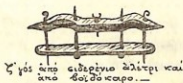

ρινί ἢ ξυλοφάι (ἀρνάρι)

8) α) Διὰ τὸν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ.
ἵππος, ἡμίονος, ὄνος... *Β. ὄ. ε. ε. . . κ. κ. ἢ . . . ἵ. π. π. α.*

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο
ζῶα ἢ ἓν ;... *Καὶ . . . ἕν . . . καὶ . . . δύο*

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;
Ναι

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ
ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα
μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεῦλες, πιζεύ-
λια κλπ.).

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν
τόπον σας.

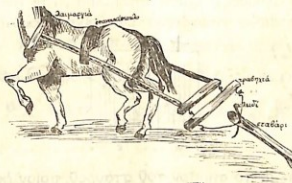
11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου,
ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι),
προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε
αὐτόν).

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ;... *Ἀπὸ 1945 . . .*

Πῶς γίνεται ἡ ζεῦξις του (τὸ ζέψιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ;... *Παρα-
ζεῦξια*

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
 τήν ὁποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
 εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον.....

Θύρα, ἡρα, γκαβος, παλατζόνια

ζ'. Ἀροτρίσεις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποῖος ὥργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) ; 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης
 τοῦ ἀγροῦ ἢ ἄλλος)· 2) γυναῖκα· 3) υπηρέτης. Σημειώσατε ποῖα
 ἢ συνήθεια εἰς τὸν τόπον σας.....

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἢ
 τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε,
 εἰ δυνατόν, καὶ φωτογραφίαν)

2) Πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον εἰς τὸ σιδηροῦν ἄροτρον.....

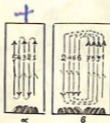
3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ
 ὄργωμα· με σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἅκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα
 τῶν ζώων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).

Με ἰνία (γκαβια)

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένης αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὥς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα(α);

..*λε.γ. το. α.*.....

ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὥς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσοράδες κ.λ.π.) ; ..*ε.γ. 6. πορ. κ.σ.*.....

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; μὲ αὐλακιάν ; ..*μ.ε. αὐ. - λακιαν.*.....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιῇται ἄροτρον ; ..*.....*.....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὕνι: καθέτως, πλαγίως, βαθιὰ κλπ.

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων
ἢ ἄλλων.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

- 1) Διὰ τὴν σποράν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποίαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Δ.ν.ο. ἢ. τριὰ... Ν.ο. ἐμβρῶν
Α.εκ. ἐμβρῶν... καὶ φέβρουαριον... Δ.α. βασιμα
ἢ. πρωγιά, ἢ. κερὰ, ἢ. χιβίμα

- 2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Δ.ν.ο. ἢ. τριὰ... φέβρουαριον... Μάρτιον... Ἀπρίλιον
Ε.χ. οὐκ ἔστι

- 3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δεόν νὰ ἀφεθῇ ἄσπαρτον τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπαυσιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν...

Ε.ν. οὐκ ἔστι

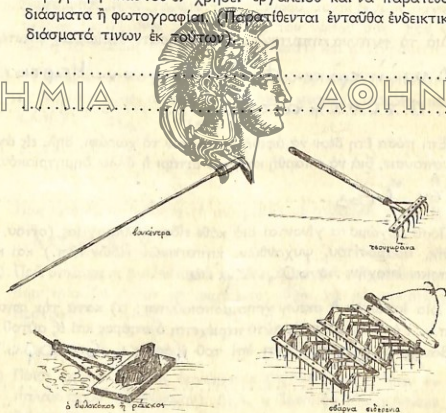
- 4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποίαν ἐποχὴν; Δ.ν.ο., τριὰ

- 5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σποράν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; Ε.κ. οὐκ ἔστι

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

2) Γίνεται μετά το ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφίου (σβάρνισμα, διβόλισμα); ..γίνεταί...καὶ ἀναξοφύει
τὸν ἀγρὸν.....

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ ποῦ δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδρα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

— 10 —

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν)

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι ποῦ ἐκτελοῦν

*βοῦδες, ζευγολάτες, βλάχαι, περσέες
σιπαινέι*

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους.

*Ἡ Μιθλιά, ἡ Βουρσία, ἐγένετο
διὰ ζυγαλιέτορον*

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἄ.

*Σὰ πλέον ἀνὸν -
νατα*

- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιῆς (βραγιῆς) καὶ ἄλλως.

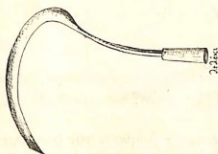
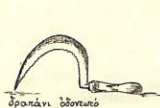
*ἐκαλλιερχοῦντο εἰς ἐλασιαν
κοβότυπα καὶ εἰς ἐργατικὰ χερῶν*

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἔργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ·

π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) **Μὲ τὸ δρεπάνι.**

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρέπανα ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). **Μὲ κόσσα παλαιότερον με κλαδευστήρι**

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν). **Ζωὴ... δρεπανιοῦ... ὀδοντωτὴ καὶ κόσσα ὁμαλὴ.**

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο; **Μὲ ξύλο.**

5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) χαλικάδες.....

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) δι' ἐκριζώσεως... ραβάνια, ρεβάνδια, βαυβάρη, ρακὺ.....

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερὸν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σικάλις κλπ. ἀπὸ 30... ἐως 50... ἐκατοστά.....

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). αὐτάχυα.....

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὁπῖα παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦ τὰ δράγματα (δραχμίδες, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχύων καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; οἱ ἴδιοι... οἱ δευτεταῖοι κοπεδεταῖοι... εἰς χεριές καὶ χερὸς... ραβάνια... τὰ δευτεταῖα.....

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχύων εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) πολλὰ μαζί. Αἱ κεφαλαὶ πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν.....

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
 λούνται ἀγκαλιές. *Χ. εφ' ὀβοχα*

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἡ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματῖαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; *Ἄνδρες καὶ*
γυναῖκες. Θέρισταὶ ὑπάρχοντες

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι με ἡμερομίσθιον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή· εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομίσθιον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ ; (Παραθεῖσθε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). *Με μεροκάματο*
ἢ μετὰ τοῦ ἐπὶ τῇ παραγωγῇ ἀμοιβῇ
εἰς εἶδος. Μετὰ φαγητοῦ

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἑναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέσση των) ; *Σιπάτα*
περιβάλλοντο διὰ ζώνης

- 4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; ... *Ε*...

δίδετο...

- 5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικὰ τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά... *Βαβαῖνες καὶ Μερὶ μαρολιανίτικα. Τὶ τὸ κουνῶν τὸ χερί μαζὶ δὲ τὸ γλεῖθουμε τοῦτο τὸ καλοκαίρι. ... >>*

- 6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν πού μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.).

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι εἶδημον...

ἀφήνουν ἓνα κομμάτι τὸ ὀπίσθιον ἐμάζων αἱ σταχυολοοί

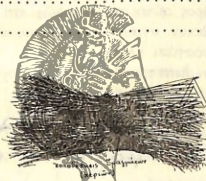
δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων.

- 1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μένουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *Πρωῖνές ὡρὲς μὲ δροσιὰ τὴν ἰδίαν ἢ τὴν ἐπόμενῃ.*

- 2) Πώς γίνεται τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδεῖς θάμνους, π.χ. βροῦλλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματιῶν μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.....

Παρά τῶν ἐργατῶν μετέχοντες

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνεκεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; Α.τ.

φήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν
κατὰ φορτία

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων.

- 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς. *Ἀπὸ τοῦ*
1940 καὶ ἐντεῶθεν. Τὸν Ἀύγουστον
ἢ χειμῶν καὶ φεβρουάριον
ἢ ἄνοιξιαιτι.

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
 μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
 ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
 ἄρότρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
 φωτογραφίαν. *Μὲ σκαπάνην (ἀγίνα)*

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τοῦ
 χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
 ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
 κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. *Ἐκείνην*
τὴν φθινόπωρον. Ἐκείνην καὶ Μαΐον
ἐξηρῶντο καὶ τότε καὶ χερσὶν
χερσὶν ὁφθαλμοῦ ἀποθηκεύετο ἐν
ἰαχούρια.

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
 σαν κ.ἄ.). *Τὸ Μαΐον μὲ ὑψόθεν*
 (Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
 ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
 κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φωτογραφίας)

.....

.....

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἄλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἄλωνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. *Μετὰ ὄχα μεταφορᾶς εἰς τὰ ἄλωνι.*

.....

.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ γῶρας ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἄλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνετα ἡ τοποθέτησις εἰς σκωρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθετήσεως; *Θεμωνιά*

Μετὰ ἀτάκτα πρὸς τὰ κάτω.

.....

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἄλωνι διὰ τὸν ἄλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον γῶρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἄλωνι; *Ἀπὸ πῦρ. εἰς αὐτὸ ἄλωνι.*

.....

.....

- 4) Ποῦ κατεσκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἄλωνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; *Ἐξω τοῦ χωρίου εἰς θέσιν παρὰ ἄλωνα καὶ παρὰ χωρίον.*

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐάν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλές οἰκογενείας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποίαν σειράν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *ἑνὸς*.

*ἀλωναὶ ἀνήκουν εἰς πολλὰς οἰκογενείας.
ἀλωναίον κατὰ σειράν.....*

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; *ἀπὸ ἀρχῆς
βουλίου... εὐς... καὶ τὸν Σεπτέμβριον ἐνίσταται*

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἐκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) *χωματάλωνο*

.....

.....

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἐκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ
ἀλωνισμοῦ· (π.χ. τοῦ χωματάλωνου : καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων).... *καθαρισμός δι' αἰνῶν*

.....

.....

.....

- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὀρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; *ὡ.χ. 1.....*

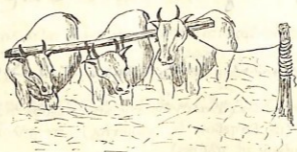
.....

.....

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχυῶν πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἷονδήποτε ἄλλον.

Λαμβάνοντα τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά
πρὸς τὰ ἄνω.....

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
ήσεως ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.). *ἵππων.*

α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένων ζῶων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

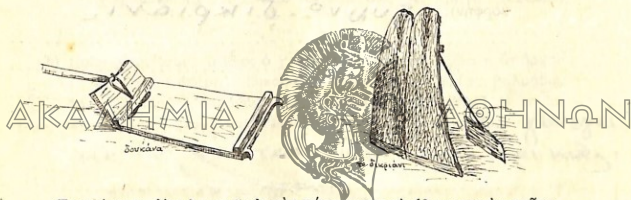
Πολλοὶ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτοις εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλώ-
νιου ἐξυλινὸς στῦλος, ὕψους δύο μέτρων (καλούμενος στηλερός,
στρούλουρας, δουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποῦ ἐξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γύρες», καὶ αὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα.....

Ὁ... ἐπὶ τῶν ἐκαστῶν... οὕτως...
.....
.....
.....

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλώνισμοῦ. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινας τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζῶων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλώνιου. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σείραν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζῶου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα).....

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμού διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μηχανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὶς εἰς ἓν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐζευγμένων ζώων, σύρεται δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

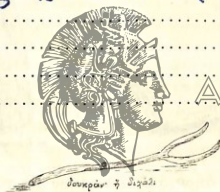

Σημειώσατε, ἔὰν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο μηχανήμα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνα, δικριάνι, βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμερον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητριακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνιστικὸν μηχανήμα ; Μήπως π.χ. ἡ κριθὴ καὶ τὰ ὄσπρια (κουκκιά, ρεβίθια κ.ἄ.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνυομένων καὶ περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων ;

- 8) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακόπτεται διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ τὴν ἐπομένην. ; **ἀπὸ τῆς 10 π.μ. ἕως τῆς 5 μ.μ.**

- 12) Ποῖα ἄλλα ἀλωνιστικὰ ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινὰς τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποῖον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δουκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν): **ξύλο δικριάνι**

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 13) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποῖον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκό-
τους στάχυν ; ... **Ναὶ**

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύ-
πημα τῶν ζώων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ
φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποῖα ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχε-
διάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). **καρτέες
ἓνα μέτρον ξύλο γερούχι καὶ 1 μ.
6 κενί**

- 15) Πῶς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἠλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .. **κάρωμα. ἕν. α.**

ὡς ἐκείνη.

- 16) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουν : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικὰ ἀλωνιστὰι (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τσοπάνηδες, καλούμενοι ἀλωνιστὰι καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχαν βοδινὰ ἢ ἀλογα καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν .. **ὡς ἐκείνη.**

με ἰδί καὶ τὰ ζῶα ὡς ἐκείνη.

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Μὲ κοπάνισμα.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο· ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο· πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; **Κόπανος**
ἐκ πλατάνου, μῆκος 40-50 ἐκασ.
παχὺς 8-10 ἐκ. ἐκ χύματος γκιανρωτοῦ.

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν; Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.)... **εἰς τὸν αὐτὸν**...

ρεβύθια, φακῆς.....

κοπάνος στρογγυλός

ξύλο καρμυλὸν διὰ τὸ κοπάνημα μικρῶν σπορῶν δημητριακῶν...

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἀμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά; Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων παραγωγῶν; **Μόνο αὐτοὶ μετὰ τῶν οἰκογενεῶν**

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα. Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν; Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοῦ στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας)

ἔ. π. π. τοῦ
? ἐδ. α. φ. ο. ν. : δ. ι. α. β. υ. λ. ο. ρ. ἰ. μ. τ. α. ρ. οῦ .

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναι, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; ... ἔ. τ. ρ. α. χ. οῦ . δ. α. ρ. οῦ .

23) Πότε τὸ πρῶτον ἔγινε χρήσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας. Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συνεταιρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς)

ἔ. π. π. τοῦ . 1930 .
Α. Κ. Δ. Η. Μ. Ι. Α. Χ. ρ. ι. σ. τ. οῦ . ρ. α. φ. οῦ .

β'. Λίχνισμα

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχυες, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Με ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ, ... Μ. ἔ. π. δ. ι. κ. ρ. : α. ν. ι. .

καὶ ... τ. οῦ . ε. π. α. ρ. ι. .

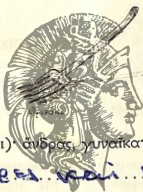
Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο... **Σχῆμα**

...σωροῦ... **ἐκτῆρκεα, καρφώνεται**
ἐάνω ἐὸ φτιάρι μετ' αὐτὴν εὐχὴν
καὶ καλοφάγωτο...

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο... **Μετὰ δὲ κριών**
καὶ τῶν μετὰ φτιάρι ἐνδια-
φέτω μετὰ καρποδὲ κριάνων...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνεμίζει) ἄνδρας, γυναῖκα ; εἰδικὸς λιχνιστὴς ἐπ' ἀμοιβῇ ;

... **καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα...**

- 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λίχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δεύτερον ἀλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζῶων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σίτος κλπ ;

... **κότταρα καὶ κόμπια. Μετὰ δὲ μὲν.**

- 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζῶων διὰ τὸ δεύτερον, ὡς ἄνωτέρω, ἀλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο ; πῶς λέγεται ; (Ἐν

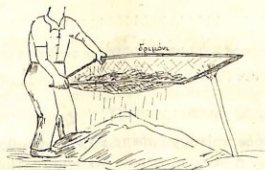
Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
ηθίζεται τοῦτο

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
πῶς γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; .. **Με**
τὸ... ξετιᾶει

Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
ύλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων με ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. με τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
κατὰ τόπους : βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἄχυρα καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν)

.....

- 7) Ὄταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν ; Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεῖται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυρός ; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος (θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμὸς τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ;

Εἰς...σωρόν, κατὰ
 ὀριζήτι χαράσσεται σταυροῦ
 ἐπὶ τοῦ σωροῦ τοποθετεῖται τὸ φτυάρι

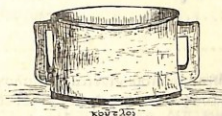
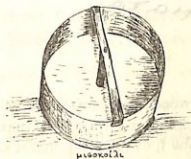
- 8) Ἄλ λ α ἔ θ ι μ α προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθὴ κλπ.) εἰς τὴν ἀποθήκην.

.....

- γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως εἰς τὸ ἁλώνι· π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια. Ἦρχετο ὁ δεκατιστὴς εἰς τὸ ἁλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἰπραξιν ὑπὸ τοῦ δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητά του εἰς ὀκάδας, εἰς κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνογράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας).: **Η. δ. κάδα**

διὰ τοῦ... κάδου... περιέχοντες... περὶ
τὰς... ὀκάδας

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἄλωνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
γ) τὸ γυφτιάτικο,
δ) τὸ ἀλωνιάτικο κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρα τῶν δημητριακῶν (ὄνομα, χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτογραφίας αὐτῶν) ... **τὸ παπαδιάτικο,**

τὸ ἀγροφυλακιάτικο καὶ ἀλωνιάτικο.

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκκων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετικὰς συνηθείας) ... **εἰς τὰς οἰκίας... ἐν τῷ**

κορμῶν... ἐκ... καλάρου

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἄλωνι . Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον ; ... *Εἰς ἀχυρῶνα ἢ...
ἢ τὸ ἀλῶνι πύριβ... στηγρο...
κωνοειδῶς...*

- 5) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχους ἢ μετὰ τὸ ἀλῶνισμα ; ...

Πρὸ τοῦ ἀλῶνίσματος...

- 6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτὴ) ἐκ σταχυῶν,
τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; ..

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτὴ αὕτη ; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσῳ χρόνῳ ;

Δ'. ΕΘΝΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

- α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
τόπον σας ἀναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
γέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

... Δὲν... συννοήθητε τοιοῦτον...

Εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος ;

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αὐτή ; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

β'. 1) Ποῖοι ἀνάπτουν τὴν πυράν' παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος ; ...

2) Ποῖος ἢ ποῖοι συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυράν.
Τὰ κλέπτουν ; Ἄν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος ;

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκέντρωσις των. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυράν ;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, ἐξορκία, ᾠσματα, κρότοι, θόρυβος.
Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα

2) Πηδήματα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.)

.....

.....

.....

.....

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς)

.....

.....

.....

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

.....

.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Περιγραφή

Τού γεωργικού βίου από τῆς προεσχάσεως
διὰ τὴν ἐπορὰν τῶν δημητριακῶν μέχρι καὶ
ἐπὶ ὁποδικένεως αὐτῶν.

Στὸ
Ζαμπουλιανὸν Ἀνδρέου τοῦ Θεοφανοῦ
ἀπὸ τοῦ 212606 Ἀπριλίου 1970
Σωκράτης

·Εν Σωκείῳ τῇ 10^ῃ Ἰανουαρίου 1970

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Σὲ θυγίτην ποῦ προεκλήθη ἐνὶ τούτοις
εἰς τὰ κατενεῖα καὶ εἰς τὰ πλάτεια τοῦ χωρίου
ζώοντες παλαιότερα ζώοντα εὐνεχόμενα εἰ
κατὰ πηροφορίαι αὐτοῦ γέγονται κατοίκους
τοῦ χωρίου.

Συγκριτικὰ ἔδωκαν ἡ μάλλον διηγήθη-
καν τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς των οἱ γέγοντες
Διονύσιος Σκουτέρης 70 ἔτων, Διονύσιος
Καραλάγος 80 ἔτων, Γεωργιος Βασιλόπουλος
70 ἔτων κ.λ. Διαφέρουν καὶ μετὰ πολλὰ ἰσο-
ρίαν καὶ μερίσματα τῆς ἐποχῆς ποῦ ἦταν
παιδικὰ χρόνια.

Ἐὰ χρόνια κεῖνα ἡ κεντροσφίαι
ἐδέσποζε πάντας ἄλλας ἐπαχύνουσας καὶ οἱ πε-
ριβοότεροι τότε ἦταν λιβάδια γὰρ βοσκῆ.
Οἱ βοσκόμενοι αὐτοὶ ἐκαλλιφερόντο βέβαιον
ριθμικὴν βίβαν ἐκταί μετὰ ἀραποδίτι καὶ βίτα-
ρι.

Παρακλίνουσ ὅμως ταῦτα καὶ φυσικοὶ
βοσκόμενοι εἰς δάσος ἢ περριὰ. Τούτοις ἦτο
πρῶτον δάσος ἀποτεθεῖσθαι ὡς ἐπὶ το
μολὸ ἀπὸ βαδρῶν (βαχανιδῶν) καὶ ἀερόσφαι
ἀκρυγῶν καὶ μοιράστικα εἰς τοὺς ἀκτῆμονες
τοῦ χωρίου καὶ τῶν γειτονικῶν ἀρδύων αὐτοῦ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κοινούσιν και σήμερα καλλιεργείται με ει-
 γάρι, πατάτες, καρπούδια και μέρος αυτών
 έχει φυτευθεί από άρπένιο, έλιμ. κ.λ.π.

Με δύο ενδιαφέροντα όλοι οι καλλιοί τους
 χειρωνακούς της έκτακώς εκείνης. Έν στε-
 φανο τον Ρουμολίτη που τους καταδυναστεύει
 και τους εκταλλεύοντα περιεχόμενος τα
 μέρη όπου έρχονται κοβάδα πάνω στο όλο-
 γο με ένα μακρύ κουρμπάτι (μαστίγιο)
 και βαρούσε (κτυπούσε) όποιον έβλεπε
 να τσιπείαρι. Στην μικρή γειτονία
 πια τα περιβόλαια ηροκάματα και
 ούτως ή άλλως να σφραγισθούν των ελπί-
 ριφορά των. Έκτος ελπίροι ύπνησαν και
 οι θλαγκουαίοι με τα σκιά τους. Ενδιαφέροντα
 όμωσ με νοσταλγία τον μέρο άχοντα τσιπ-
 κούχο Δανιηλ Πανά όστις μεγα μέρος της
 περιουσίας του εκχωρόσυνε εις την εκκλησίαν.

Υπάρχον και άλλοι αρκετοί με ολιγώτερο
 χωράδια και κτήματα και κυρίως γεωχοί οι-
 κογενεάδες με πολλά παιδιά που καλλιεργού-
 σαν μόνοι των τη γη των ή έβγαζαν
 προκόριστο για να ρίξουν εις οικογενείας των.

Κατά πληνόμεντα, εκτός ελαχίστων, εφαι-
 ρέσων κατοικούσαν εις χωριον ηνδούκτωτα

5

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

επίτεια, συνήθως δύο δωκατίων με χαγιάτι
 όπου γονεάν έχει μαζί και χωρίαν μετά
 του θανάτου των γονεών. Κατά το πλείστον
 τα άδελφια έστω και σε χωριστά επίτεια κα-
 τοικώντας τώρα με τις δικές τους οικογε-
 νείες εξακολουθούσαν να διατηρούν α-
 διάφοτον την πατρικίαν περιουσίαν την
 οποίαν καλλιεργούσαν και καλλιεργούν και
 τώρα ακόμα όλοι μαζί. Επί αυθιχονίος χω-
 ρίαν έπερνε καθεύς το μεριδίό του και το
 καλλιεργούσε χωριστά ή σε συνεργίαν με άλλους
 κατοίκους του χωρίου που πηδύαζαν οι
 πατριάρχες τους κατά καιρούς διαρκώς
 και το συνόμνην της δια διαθήκης διαδέχεται
 της πατρικίης περιουσίας όποτε εκτός των
 ανήτων μερίδων οι γονεάι κατέλειπον εις
 τα έκτα μακροχρόνιον γερνίαν και καντοίαν
 προσερίβαν.

Σε ένα τοιαύτο ερώτως διαφοροποιημένο
 περιβάλλον βέβαιον ή ως επί το πλείστον κε-
 ριστή εξατάσκειν την πορεία της καριέρας.
 Κατά το Σταυρού από κάθε επίτεια ένα
 μέλος της οικογενείας πήγαινε και πηγαίνει
 λίγο ενόρρο βιταριού 1-2 κιλά τυλιγμένο
 σε μπόλια ή πετσέτα για να εύχρηστη είναι

3

AKADEMIA

ΑΘΗΝΩΝ

Εκκλησία.

Με τις πρώτες χιονοπεριστατικές βροχές
όλοι έτοιμάζουν τα σύνεργα και λοιπά εργα-
λεία και ξεκινούν στα χωράδια τους για
το πρώτο διάβασμα και ν' έτοιμάσουν
με αυτόν τον τρόπο τούτα για εστιά.

Το διάβασμα (όρμητα) γίνεται με άρμα
κατά τον νότιο βορηνό έαν' εν τού μεταξύ
είχε βρέξει άνοιξε ή εστιά καθολικώς.

Από την προηγούμενη ή νοικοκυρά παλά-
ρη και έτοιμας το άστρο της έστιάς.

Και μία άωτέρα πάλι συνήθως - ποτέ
έρχεται να πάλει φάρος - λίπον φάρος - λίπον φάρος
Γόρτωνε ό χειροδατή το άστρο ζώνοντα
τα πασσάλια του άστρος την τράπα, κρέμει
και το δισάκι με το άστρο, το τράβει
με τσο γυφί, έλεις, κρημνί και κρασί και
κάνοντας το σταυρό του ξεκινάει.

Άπό κοντα και οι απαραίτητοι συνοδοί.
Σκυλιά, καρτίνα, γουρούνι....

Οι περιβοήτοροι ήτανε έτοιμοι από καλή
πρωί και το χωριό γνώσαν ανάδοχας από
τα βαθιά χράματα. Τα σκυλιά με τα
φαιρίσματα και τα γουρούνια με τα φρυαφέ-
ρα μαζί με τούς κολλούς και κομμάτους

14

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

δοξίους ἐν αὐτῇ δημοκρεῖσθαι μὴ ἀ-
ναστάσει, καὶ ἓνα κακὸν μὴ κανένα δὲν
ἐνοχλοῦσε. Ὅχι χαρούμενα καὶ βιαστικῶς
κέρνανε τὸ δρόμο γιὰ τὰ χωράδια καμ-
μυρίζοντας καὶ περάζοντας ὁ ἓνας
τὸν ἄλλον.

Με τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἥλιου οἱ γεωγράφοι
εἶχαν ἀρχίσει νὰ ἐπείρουν ἀπὸ εἶχανε
χωρίσει τὰ χωράδια, ἐν ἐμπορίῃ, παίρνοντας
θούφτα - χούφτα τὸ ἐπὶ ἀπὸ τὸ διβα-
νι τὸν ἀπλώναν ἐπὶ πεταχτὰ ὅλγα
μὲ τέχνη γιὰ νὰ εἶναι ἁπλοῦς κανονικὰ
μοιρασμένοι ἐν ὅρ τοῦ χωράδιου.

Συνήθως ὁ γεωγράφος ἔπρεπε νύχας
ἂν ὅμως γεωγράφος ἦσαν ὁ μὲν ὁ γιὸς
ἀκούουδ' ἀνέκοντα καὶ ὁ πατήρ
ἢ καὶ ὁ πατήρ γιὰ νὰ ἐπείρουν ἕως
ὅτου μαθῇ κατὰ τὴ δουλειὰ ὁ νεὸς
ὁ νοικοκύρης.

Με θωνὲς γὰρ κυβνοεῖς, ἱστορίαι
καὶ μὲ παρότρυνε γιὰ κάποιον
διαβάντ μὴν ἀρχίσουν οἱ κομῆς βροχίαι
καὶ δὲν προλάβουν τὴν ἐπορὰ οἱ γεροντο-
τεροὶ παρακινούσαν τοὺς νεώτερους
ἐπὶ ἐπορὰ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Καὶ ἐπὶ μεσορῆματα τοῦ ἡλίου ἢ χιὼ νερὶ -
 τερα πᾶσιζαν ὅρι μαζὶ καὶ ἀπολαμβάναν
 τὸ φευκικὸ φαγνὸ τοὺς μεσορῆματα μετρεῖ
 καὶ ἀρετὸ κραδί, ἡγῶρι καὶ ἑτέροις με
 κρεμμύδι ἀλλὰ καὶ κραδί ἄλλοι.

Μετὰ τὸ μεσορῆματὸ φαγνὸ καὶ μετὰ
 τελεῖωμα τῆς ἐπορῆς εἰ συνοδεύοντες τὸν
 ἡγετοῦσιν συνοδῶς συγγενικά πρόσωπα
 πατέρας, υἱός, κόρη, γυναῖκα ἢ καὶ ὁ πατεῖς
 μετὰ τὸν ναὶ μετὰ τὴν τῶνα ἐκκαθάρει
 ἀκροῦδες ἢ διόρθωσαν εἰς ἡγῶρι μετὰ
 ἡγετοῦσιν τε μετὰ μετὰ τὸν ἐρχομὸν
 εἰς τὴν πόλιν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

κατὰ διαστήματα ἡμέρας ποσειδῶν κραδί
 τοῦ, ἔδιναν δύναμι καὶ κεφάλιο νὰ συνεχίσουν
 ὡς τὸ πέρι τοῦ ἡλίου καὶ μερικὴς φορὴς
 ὠκεοῦ νὰ βλέπουν.

Συνῶδες κατὰ τὰ χρῆσθαι μετὰ τελεῖω -
 ναν τὴν ἐπορῆν ἂν ὅμως ἢ χρονία ἤσαν ε
 ὄγῳ μετὰ συνεχίζαν μετὰ τῶν ἡγετοῦσιν
 καὶ μερικοὶ διηγούνται πῶς ἔκπεραν
 τὴν τὰτε χρονολογία κριδᾶς τὸ
 δευρουαρίο καὶ τὸ θέρμα.

Μετὰ εἰς ἐπορᾶ πολλὰς φορὰς ὁ ἡγετοῦσιν
 παρακολουθεῖ τὸ φύτρωμα καὶ τὴν ἀνά-

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

πωξη του σταριού. Πρόβλημα άχρηστο γι'
 αυτούς οι χιλιάδες τα οικογενειακά που των
 ζημιώνουν από την έλλειψη της αγοράς άρτοποι.
 Αλλά δεν σταματούν και τα χέρια. Για να
 προετοιμασθούν το γρήγορο των παιδιών του
 επινού ένα σωρό τεχνάσματα για να
 διώξουν τον στερωτό ζυγισμό. Κρεμάει
 χρωματιστά χαρτάκια και κουρελιάρια
 για να τρομάξουν τους από αέρος άνωτάς.
 Μερικοί πάνε και τον ματιά να διαβάσει
 το βιβλίο για να δώσουν τα οικογενειακά
 και άλλοι την φορημένη του χερσίου.
 Κατά τα μαρτυρούν τα βιβλία. Έχουν άρτοποι
 ανάπτυξη ισχυρών τα πρόβατα να βοσκί-
 σουν μέσα μη παύουν να γράφουν υγούς και νέον
 άρτοποι. Αν έχει χορτάρι συστρώσει όλη η
 οικογένεια τότε συνήδεις οι γυναίκες και
 τα παιδιά με τα σκαμνίσια στα χέρια
 ξεκινούν για βοσκήματα των σταριών. Πολλές
 ημέρες θα ξεκινούν τα χορτά χορτά χορτά-
 ρια των σταριών.

Ξεκινεί και έστιν τον έρωτα που έφρονε
 πόνους στη μέση και ραγάδες από το
 ευύγιο. Αούδεν αν άστασιάζονται 10-12
 η και περιβάλλει όρεξη ήμερησιος και

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

με ὁμοτιμίες φαντά. Μπορούσα κι' οὕτω
 λίγμ. χρόνια δύσκολα ρυθὰτα ποδο φέρ-
 χια και δυστοχία,

Βά μερά, κι' αὐτὰ κοντὰ μίσα βέρε-
 ματῆς κοῦνιες (νάνες) κρεμασμένα ἀπὸ
 τὸ χαμνιόττερο κλαρί ἐνὸς δέτρου ἢ ἀγρε-
 νιδιάς πότε ἔκλαιον και πότε ἔπαιζαν
 με κανένα φῶλο ποὺ ὁ αἶρας ἔφρονε βῆ
 κέρια τας.

Ὁ β' κάλος κράταγε ἀρκετὰ μέρες ἄ-
 χὰ τεχνόνοντας ἔχον ἀκέρως καρὸς γιὰ
 ξανάβαβα ὡς τὸν ἄρρητὸ θῆρος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Τὸ θῆρος κι' ἐσχότανε σφάσει; Δερνταδὲς ἀπὸ
 τῶν Ζακυνθο-κεφαλῶν, ἢ, ἢ κερὸ και κέρκωρα
 ἐνίοτε ἀλλὰ και ἀπὸ τὰ ὄρεινὰ τῆς πηο-
 ποννίου καλαβρυτα και Ἀρκαδία ἀνδρῶν
 και γυναικῶν με τὰ δρεκάνια τας, τὰ κακενὰ
 ὡς τὸν ἀστράγαλο ρουετάνια τας εἰ νυβωτισῶν
 και ἠμερῶντες και με μεχώρη χοντροκατῆ-
 νει γὰρ να τούς προδουχάρουν ἀπὸ τὸν
 θῆνατὸ ἤλιο τοῦ κάμμου.

Φεάνωντας σὲ Μωρὰ χωριζόσασθε σὲ
 παρῆς-παρῆς και σὲ Σώστη τούς
 περὶ μεταν τ' ἀφεντὰ μ' ἀδελφονία μ' ἴν

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

δὲν ἔρθουν καὶ μὴνουν ἀδέρφια τὰ βάρια.

Πολλοὶ εἶχανε θανατῶδει στὸ χωριὸ καὶ μαχρότερα καὶ τοὺς καθωώριζαν καὶ τὰ ὀνόματα τοῦ, τοὺς νέους ἀκού τοὺς ἀνέ-
κριναν κανόνικα ἐν περιτομίας τὴν περι-
εότερη φορεῖα. Πούδε εἶσαι; Πῶς σε χένε;
Εἶσαι παντεφένος ἢ παντεφένι; Θέλει
νὰ σε παντεφένε ἔδω, - ἂν ἦτανε καλὸς
εργάτης - κ. ἂ ν.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐπορίστη τοῦ εὐχοφῶ τῶν
θεριτάδων ἀρχὴν ἡ θεριότης ποὺ κρατοῦσε
ἔχο τὸ θεριότη καὶ ὁ ἀντικεινὸς πολλαὶ
ἀλυσάση.

Ἀνεκομὴ δουλειὰ καὶ ὁ θεριότης ἀλλὰ ἐβίβε-
το καὶ κέφι καὶ τραγούδι. Ὁ κάρμος ἔχο
ἀνεπαλαῶσε ἀπὸ τὰ χέρια, τὰ περὶ-
χόστα καὶ τὰ τραγούδια τῶν θεριότη-
δων. Ὅταν δύο καῖες δὲρζαν εἰς μι-
τονικὰ χωράκια τότε μύδεανε χαλαρὰ
κόρμου ἰδίως ἂν ἦταν τῶν θεριτάδων
ἔπνεχανε καὶ νέοι καὶ νέες ἀνύπαντροι.

Καὶ τὸ γλέντι συνεχίζετο τὸ βράδυ μετὰ
τὸ εὐχάσθη στὰ σπίτια ὅπου καὶ τὸ
κράβι ἔφερε τώρα ἀφθονώτερο.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Συνδυαζόμενος βανόμνος και αμφοτε-
 ρο αυτομικροτετραματιςμοί ή και και-
 ραδάνια που ήμινυεργώτατε από τὰ
 χοντρά άεεία, τόν δυνατό ήχο και
 τὸ ποχὲ κρασί.

Οι θερμώτατες δέναντε εὐχερόβοχα τὰ
 στὰχυα, τὶς χερσὲς ὅπως ἔργαν και ποὺ
 κατόμιν γινώτατε χεροβοχίς και εὐ-
 τέλεος δεξιότα από τόν νοκοκύρι συνήδως
 ή από ἕνα ἔμπνετο και καζὸ ἔργατη.

Τὰ δεξιότα κατὰ τὴν μετοφροτόπουσαν
 με ἄλοφα θυμώτα και κόποσε και
 ἄλλο κατὰ τὴν μετοφροτόπουσαν
 ποποθετοῦσαν εὐδεκμονίς.

Τὰ ἀλόνια θρύνονταν ἔδω ἀλλὰ και
 κοντὰ στο χωριό ήτανε χωματάχυνα
 με τόν πασσαδο (στη γερὸ) σὺν μεθι-
 νήσανε κοινὰ και ἀλόνιζαν ὅχοι οἱ
 χωριανοὶ με τὴν βιρὰ.

Τὸ ἀλόνιχα γινώτατε από τὸν ἴδιον
 εργάτες που θρύναν θα χιχνοῦσαν κίχως
 και θα ἔπείσαν 10% από τὴν παρα-
 γωγῇ, τ' ἀδερτικὰ ἐπιβαρυνότατε ὁμῶς
 και με τὴν προφοδοβία τους.

Αλόνιζαν με ἄλοφα που με ερχινέε ἔδεναν

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

στο στήθος και υπερχείωναν να μολύνει
γύρω του.

Προφυγμένως όμως ένας έρχατος ή ο
νοκοκύρις έστρωσε - άπλωσε το άχωνι με
στάχυα τοποθετημένα όρθια και με το
κεφάλι προς τα έξω. Στην έγκαθισία αυτή
αρχιμολογούσε το δεικνύει του.

Κατά τις - 9-10 πού έφωγε ή δροσιά
και τα άπλωμένα στάχυα μέσα στο άχωνι
είχανε δεσφινάει από τις γεύσεις άκείνες
του ήλιου άρχιζε το άχωνισία.

Ανάλογα με την ποσότητα των βελανιδιών
ή των καλαμάρων των αλόγων 2-3 η 4

Τα άλογα και γύρω της αμωλιάς ένα-
λας και κατά την διάρκεια του άχωνισίου πού
πείνωνε συνήδως κατά τις 4 το απόγευμα,
γινόνταν 3-4 γυρίσματα γιόνα τριγύη
γύρω το στάρι.

Τα ζώα τα έβγαζαν για νερό όταν
κόνεσε το άχωνισία και ενώ έστρωσαν
οι άμωλιότες έβγαζαν και στα ζώα
κρίδαρι.

Οι άμωλιότες έστρωσαν και κοχάτιο.
Πού με το κράσι γινόνταν πού όρκετικό
και άκοχουδούσαν πεδαγμάτα και

AKAΔHMIA

AΘHNΩN

τραγούδια που αποτελούσαν την γυ-
χαρωγία των εραζομένων.

Αφού τελείωνε το άγόνισμα το σπάρ-
μι το άχυρο μαζεύονταν ένας σωρός.

Εντ' ίδια ήρα άρχισε και το λίκνισμα,
αγρυπνώντας, γιατί πολλές φορές έμενε άρκε-
τά ήρα στο άγώνι όταν δεν θυλούσε.

Όταν χωρίζονταν το σπάρ, από
το άχυρο ακολουθούσε ο δριφυνιστής
με το δριφόνι, να χωρίζουν τα κύνεβα
(άτρεβα στάχυα).

Ακολουθώντας άφ' ύψους περιερίοντο ο σωρός
και σπάρμι & άχυρο & λίκνισμα & δριφόνι & κύνεβα
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
πείον περιεκρίοντο 250 κάδ περίπου.

Ακολουθώντας επήλυνοντο οι θεριστα-
δες, έδιδετο ένα βατσέρι καπαδιά τε-
νο και επηρύνετο το άχρωιάτικο
και άχρουν χερκιάτικο.

Εό σπάρ, κατόπιν μετεφέρετο
στο σπίτι και το αποθήκευαν ή
σε μεγάλα ξύλινα καδόνια ή και σε ραμ-
μένα αμάρια ώστε να αποσχεούν τράντας
βάκκους ή σε (ξυφινες) καλάμιες μεγά-
λλες κοφίνες ύψους 2-2,50 μ και πλάτους
1-2 μέτρων.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Τὰ ἄγρια ἐκαίοντο ἀργότερα, διότι
 γόρῳ τοῦ πεδινοῦ καὶ γενοῦ ἑδάφους
 δὲ παρίστατο ἀνάγκη ἀποθικνύσασθαι
 αὐτῶν.

Οὐδὲν γὰρ παχυστέρων εὐδαιμονίαν
 τὸ ἄναμα ὁμοιοτρόπος φασὶν εἶναι
 καὶ διαφόρου ἐπιχειρῶ τοῦ ἔτους. Συ-
 νεπὲς τοιοῦτον ἔδιμον δὲ ὑγιέσθαι
 εἰς τὸ χωρίον Σώστιον.

Σήμερον δὲ ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ 1940
 ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω ἡτόνισαν καὶ
 ἐξέλιπαν ἐκεῖθεν εἰς τὸ εὐνοχόρτωρ.
 Ἡ καρτερίαι καὶ οὐτοῦ, ὡς ἀσπασίας
 τοῦ καρτερίου, τῆς νεοτάτης κ.λ.π.
 κινεστικῶν γίνεται ἐξ ὁλοκλήρου
 μετὰ τυχατικῶν καὶ χυτικῶν κακνέσεων.

Εἰς Σωστίον τῇ 15 Ιανουαρίου 1976
 Σταμπούλης Ἀνδρέας
 Διδάσκαλος
 Ἐκ Σκινιά Ἡρακλεῖος
 Κρίστου